

Prim. mr. sc. **Miroslav Venus**, dr. med. specijalista epidemiolog
Ravnatelj Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije, Ljudevita
Gaja 21, Virovitica, Hrvatska
e-mail: ravnatelj@zzjzvpz.hr

Siniša Brlas, profesor psihologije

Psiholog u Djelatnosti za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti sa zaštitom mentalnog
zdravlja Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije, Ljudevita
Gaja 21, Virovitica, Hrvatska
e-mail: sinisa.brlas@vt.t-com.hr

Prikaz projekta „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“ koji se provodi u Republici Hrvatskoj

Sažetak:

Usporedo s javnom raspravom oko izrade Nacionalne strategije zaštite mentalnog zdravlja koja je kasnije u Republici Hrvatskoj i donesena za razdoblje od 2012. do 2016. godine, skupina psihologa zaposlenih u sustavu javnoga zdravstva pokrenula je stručnu javnu raspravu oko uključivanja psihologije i psihologa te učinkovite primjene potencijala psihološke struke i prakse u interdisciplinarnom pristupu proaktivnoj skrbi o mentalnom zdravlju. Unutar projekta „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“ publicirane su tri knjige koje su utrle put i psihologiji ali i ostalim suradničkim strukama ka kvalitetnijoj skrbi o mentalnom zdravlju ljudi.

Uvod:

Mentalno zdravlje, kao dio općeg zdravlja, predstavlja važno područje za pojedinca, obitelj i društvo u cjelini tako da je prevencija, rano otkrivanje, dijagnostika, liječenje i rehabilitacija duševnih poremećaja i bolesti, kao i bolesti ovisnosti od posebnog zdravstvenog interesa stanovništva. Pozornost suvremene medicine i javnozdravstvenih aktivnosti treba usmjeriti na očuvanje dobrog zdravlja, a ne isključivo na tretman narušenog mentalnog zdravlja i zdravlja uopće. Sustav javnog zdravstva u Republici Hrvatskoj označava društveni i politički koncept s ciljem unaprjeđenja zdravlja te produženja i unaprjeđenja kvalitete života stanovništva kroz zdravstveno prosvjećivanje, sprječavanje bolesti, te druge oblike zdravstvenih, socijalnih i drugih intervencija.

Slijedeći ova načela Republika Hrvatska je tijekom 2010. godine usvojila Nacionalnu strategiju zaštite mentalnog zdravlja za razdoblje od 2012. do 2016. godine.

Cilj i organizacija projekta:

U svrhu što potpunijeg uključivanja psihologije i psihologa te učinkovite primjene potencijala psihološke struke u interdisciplinarnom pristupu proaktivnoj skrbi o mentalnom zdravlju kao i međusektorske suradnje i afirmacije dobre psihološke prakse, psiholozi zaposleni u javnozdravstvenom sustavu u Republici Hrvatskoj pokrenuli su 2010. godine projekt pod nazivom „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“. Projekt teži uključivanju primijenjene psihologije u područje zaštite i promicanja mentalnog zdravlja u svrhu rješavanja društveno relevantnih pitanja mentalnog zdravlja, a slijedi područja i mjere definirane u Nacionalnoj strategiji zaštite mentalnog zdravlja za razdoblje od 2012. do 2016. godine.

Ova inicijativa navedene skupine psihologa potaknuta je uvođenjem zaštite mentalnog zdravlja kao zasebne djelatnosti na razini primarne zdravstvene zaštite u okviru službi za zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti pri županijskim zavodima za javno zdravstvo.

Namjera je ove akcije bila, u okviru šire teme o pitanjima mentalnog zdravlja, razmotriti kapacitete psihologije za djelotvorne intervencije u području očuvanja i zaštite mentalnog zdravlja, posebno za mjere univerzalne prevencije u različitim područjima: području rada,

zdravstva, školstva, socijalne skrbi, ali i u općoj populaciji (u zajednici) kao i u vulnerabilnim populacijskim skupinama. Osobito je bila važna namjera potaknuti interdisciplinarnu i međusektorsku suradnju te istraživanja u području zaštite mentalnog zdravlja.

Tijek aktivnosti u provedbi projekta:

U smislu poticanja i unaprjeđivanja međusektorske suradnje u provođenju mjera Nacionalne strategije, na stručnim skupovima od 2010. godine u raspravama se okupljaju psiholozi i istaknuti profesionalci u relevantnim područjima primijenjene psihologije, kao i predstavnici suradničkih i ostalih pomagačkih struka. Namjera ove stručne javne rasprave bila je razmotriti mogućnosti ali i ograničenja primijenjene psihologije za djelotvorne intervencije u području zaštite i promicanja mentalnog zdravlja, posebno nedovoljno iskorišteni prostor za mjere univerzalne prevencije (u očuvanju mentalnog zdravlja i prevenciji poremećaja) na organizacijskoj i socijalnoj razini, u školama, radnim organizacijama i zajednici, dakle svugdje gdje postoje potencijali i prostor za djelotvornim intervencijama. Krajnji je cilj ovih aktivnosti bio po prvi puta u Republici Hrvatskoj postići konsenzus na najširoj platformi i što jasnije i eksplicitno definirati smjernice za izradu standarda rada za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja. Kao poticaj stručnoj javnoj raspravi 2010. godine nastala je knjiga „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“, prva knjiga u nizu od tri do sada objavljene knjige.

Nakon toga uslijedio je niz stručnih i znanstvenih skupova na kojima su stručnjaci raspravljali o kapacitetima psihologije za proaktivno djelovanje u području zaštite mentalnog zdravlja. Slijedom navedenih aktivnosti u razdoblju od 2010. godine do 2011. godine i kroz stručnu javnu raspravu koja je uključila veliki broj psihologa i stručnjaka suradničkih struka, 2011. godine izlučile su se smjernice koje čine sadržaj publikacije „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja; prijedlog smjernica za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja“. U nastanku ove druge knjige u nizu sudjelovao je veliki broj psihologa s namjerom da se ove smjernice u budućnosti pretoče u standarde rada u psihologijskoj struci na ovome području. Ova knjiga definira područja djelovanja i eksplicitno navodi što psiholozi čine i/ili mogu činiti kako bi se očuvalo mentalno zdravlje ljudi.

Nakon što je smjericama definirano područje djelovanja psihologa u skrbi o mentalnom zdravlju ljudi preostalo je izraditi vodič kroz neposredne stručne postupke slijedeći dobru psihološku praksu. Tako je 2012. godine nastala knjiga „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja; priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja“ koji je vodič za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja i podrška je psiholozima u praksi. Ovo je treća knjiga u nizu a prezentira dobru psihološku praksu i opisuje stručne aktivnosti psihologa radi afirmacije potencijala psihološke struke i unaprjeđivanja interdisciplinarnog pristupa i međusektorske suradnje u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja.

Kako bi se bogata stručna iskustva dobivena u ovome projektu razmijenila sa stručnjacima i izvan granica Republike Hrvatske, izdavač Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije projekt i knjige iz projekta predstavio je na stručnim i znanstvenim skupovima u susjednim državama: Bosni i Hercegovini (Mostar), Srbiji (Donji Milanovac) i Mađarskoj (Pečuh).

Zaključak:

Projekt „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“ pokrenuo je stručnu javnu raspravu usporedno s javnom raspravom oko donošenja Nacionalne strategije zaštite mentalnog zdravlja za razdoblje od 2012. do 2016. godine u Republici Hrvatskoj. Tijekom razvoja projekta i kao rezultat stručne javne rasprave publicirane su tri knjige: „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja“ (2010.) pripremljena s namjerom da posluži kao polazište za raspravu o kapacitetima psihologije za djelotvorne intervencije u području zaštite i unaprjeđenja mentalnog zdravlja i prevencije problema mentalnog zdravlja, zatim publikacija „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja; prijedlog smjernica za psihološku djelatnost u zaštiti i

promicanju mentalnog zdravlja“ (2011.) u kojoj su operacionalizirane i definirane aktivnosti i poslovi kojima psiholozi mogu pridonijeti ostvarenju ciljeva odnosno učinkovitosti i uspješnosti mjera djelovanja definiranih u prioritetnim područjima Nacionalne strategije, te knjiga „Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja; priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja“ (2012.) koja afirmira biopsihosocijalni pristup mentalnom zdravlju i vodič je kroz dobru psihološku praksu usklađen s ranije usuglašenim smjericama za psihološku djelatnost.

Izdavač svih navedenih knjiga je Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije.

Ključne riječi: mentalno zdravlje, zaštita, promicanje, psihološka djelatnost